

המצרים כלל לא הרגישו שעלתה עליהם ההתקפה הנוראה של פיקוד הדרום - גם כאשר זו היתה כבר במלוא תנופתה

כך התפורר האגרון

מגיבלה חמורה נוספת תימצא בהרכבה הכותלי-מאוזן של אוגדת ברן, ובהיעדר פיועי אש (ארטילריה ואוויר) בהמשך כל לחימתה. את-עלי-פייכן, יש לומר כי, כלא להפחית דבר מאחריותם ומאשמתם של הממונים עליו — ושל המערכת הכלציה-לית שיעוותיה הרו את אדן השגיאות והליקויים — נושא האלף אברהם של אוגדתו, ברמה הטקטית.

קביעה חד-משמעית זו מבוססת על כך, שגם בקחתנו בחשבון את כל המיגבלות וההפרעות שנגרמו לברן, עדיין היו מסורות בידו כל מידה של סמכות ואפשרות-פעולה, אשר היו נחוצות לו כדי שיפעל באורח מושכל, נכון והסכנוי בהרבה משפעל; וגם פוטנציאל-העוצמה אשר עמד לרשותו, על כל חסרונותיו, ניתן היה למיצוי יעיל פי כמה מכפי שמוצה בפועל. שתי ההסתערויות שבוצעו על-ידי האוגדה תוכננו, הונחתו ונהלו על-ידי ברן.

אלה הן העובדות החשובות לקביעת האחריות והאשמה לכישלון הביצוע הטקטי. אין כל מקום או טעם להסתבך בהמון הפרטים והמובאות מיומניה-מיבצעים ומסירי-הקל-טות (אותנטיים כמחוקים).

לצורך קביעת האחריות המעשית והאמיתית למהלכים השונים, של גונן ושל ברן, אחת היא, מבחינה עקרונית ומעשית כאחת, אם יאמץ לו הקורא את גירסת הראשון, או השני. משימתו של ברן, כפי שהיתה ידועה לו בעת יציאתו לאחר שינויים ותוספות מסויימים, קראה לביצוע "התקפה" על איזור-הצליחה העיקרי של ארמיה 2, בין פיתחת קנטרה לצפון האגם המר (דור-סואר, או מקום מעוז מצמד). תוך תנועה "מצפון לדרום" והתרחקות כדי שלושה קילומטרים מקר-המים, לשם הימנעות מטילי הטאגר שעל גדות התעלה. בהגיעו מול מצמד ינסה ברן "לנצל את ההצלחה" ולצלוח את התעלה, עם חטיבה לערך, על-גבי הגשרים המצריים

תוכנית היא כחודש, בעיצובה על-ידי הרמטכ"ל ואלות-הפיקוד, וכביצועה על-ידי מפקד חילי השיריון (אלוף אדן) נבעה, כמורה רבה או מברעת, מהיות שלושתם טנקיסטים מובהקים מדי, אשר הפתעויות-טנקים מוצלחות הן שי הביאו, לכן אחד מהם בתורו ובמקומו, את התהילה. אוני מסיכה זו סברו וקיבלו את הי מיסטיקה, שלפיה אבד הכוח על טאקטיקות "מסוכנות", ושכשדה-הקרב יכריעו פאקטרי קות-ההלם הפשטניות להחריד, המבוססות על

מאת בנימין עמידרו

הטנק לברן, המנפנף את כל העומד בדרך, בינועם, כלא התחשבות בחסייה-הכוחות. מובן, אינני יודע מה התרחש בניבכי מוחותיהם של שלושה קצינים אלה, וייתכן שהערכותי אינן מדוייקות. אבל גם אם אין זהו ההסבר לעובדות שקרו בשטח, הרי יש הסבר אחר — ובוודאי אינו מחמיא יותר. הבנת המהלכים הטקטיים, אליהם נשוב עתה, לא תהיה שלמה ונכונה, אם לא יראם הקורא כל העת על רקע ה"טנקרמניה" והשפעותיה, הישירות והעקיפות.

האשם הטקטי: ברן

ביד 7 באוקטובר נפרסו שלוש חטיבות-הטנקים של ברן כך: חטיבת נתקה, עם שלושה גדודי-טנקים, החזיקה את הצירים והצמתים המולכים מקנטרה לכיוון בלוזה ואל-עריש. בכך חסמה את האופציה המצרית הרי מסוכנת והמעשית ביותר לגיתוק עורקיהיים של "הציר הצפוני", וגם אחזה בקרית-החלה נוח, לשם פיתוח יוזמה ישראלית התקפית לכיוון קנטרה (אשר, לפי הפירסומים, נחשבה ריאלית מאד הן בתיכנונים שקודם המלחמה, והן בימיה הראשונים).

מדרום לה, באיזור ריאקציה — שבצומת הצירים מאדים-כרטיסן (כביש-הרוחב), ליקק את פצעיו הקשים אלוף-מישנה גבי, שגומר עם גדוד מוקטן אחד (בפיקודו של אמיר), ואליו נוסף, מחטיבה אחרת, גדודו הטרי של סא"ל עדיני. לאורך כביש-הארך, ליד ריאקציה וגם בצומת כרטיסן-ספונטי, נערכה בחניונים חטיבת אריה. לברן חסרו כל אלמנטים ראויים-לשמש של ח"ר/תכ"מ"ו ו-ארטילריה. בבוקר 8 באוקטובר נפקדו בשלוש חטיבותיו טנקים כשרים, בסך-הכול.

פיופיס ברן נעשתה לאור משימתו הקרי דמת, ונועדה להבטיח את ההחזקה בציר כביש-הרוחב. כוחות "קלים" בלבד נמצאו, בליל 7-8, סמוך יותר לכביש החת"ם, בגיורת התקדמותה הצפונית של האוגדה למחרת. קטע כביש החת"ם אשר מ"הברגה" ודרומה, החל להיחפס באותו לילה בידי אוגדת שרון, ועם שחר נמצאו כוחותיה על רוב תוואיו של "קו הגבעות" אשר בגיורתם ואף מערבה ממנו.

ביום שני, 8 באוקטובר, שעה 08.00, יצאה אוגדת ברן, לאחר פקודת גונן, לבצע את משימתה. כבר פירטנו, בסקירה קודמת, את אחריותם של הרמטכ"ל, רב-אלוף אלעזר ושל אלוף-הפיקוד, לתוכנית הגרועה שהוכתבה לברן, ולניהולה הבלתי-מוצלח של המערכה. מובן שאלו הגבילו את ברן, והפריעו מלכתחילה את מיבצעיו.

תחושת אוזלת-היד ואובדן-העצה, אשר ליוותה את כישלונותיה של אוגדת ברן ב-8 באוקטובר, נבעה, במידה רבה מאד, מהתמוטטותו של "המלך טנק", אשר נראתה או מוחלטת, מוחצת וגרועה מכפי שהיתה באמת. עד לאותן התקפות למד צה"ל מ"ליקחי" מלחמת ששת-הימים, כי אפשר לפתור כימעט כל בעייה קרקעית על-ידי שריצו מולה טנק, בהילוך המישי.

חשוב שנבין כי שעה שהסתער גדוד הפמ"י נים של סא"ל (מיד), היום עדיין לכיוון מעוז חיוון, כשביכות השעה 11.00 של ה-8 באוקטובר, עדיין היו כל הנוגעים בדבר, מן הרמטכ"ל ועד לאחרון אנשי-הצוות, חדרים אמונה שכפנו דבר כזה אין המצרים יכולים לעמוד, וכי החי"ר המצרי ישוב, גם הפעם, ויתמוטט לפני "הדם השיריון" (מושג שפעם היה תורת-חיים יומיומית בלחימת-החיבשה שלנו, ועכשיו נעלם ונמחה מצה"ל (וכדין כך).

אומנם, כבר בימיים הקודמים היו סימנים ברורים לכך, שהטנק איננו תמיד כלי-כוח, ושהסתערות יחידות-טנקים יכולה להסתיים באובדן, וכי גם חוליות קטנות של צייד-טנקים מסוגלות לא רק לעמוד בפני הסתערות טנקים, אלא אף להשמיד יחידות-טנקים שלמות.

אבל אין ספק בליבי, שכל הטנקיסטים ה"אמיתיים" חיפשו את, וגם מצאו, כל תירוץ אפשרי לכישלונות ול-איבודות של ה-6 וה-7 באוקטובר. הם ציפו בביטחון שהנה עתה, ב-8 בחודש, כיוון שיינתן לראשונה להנחית התקפות טנקים כמו שצריך, בנוסח הג'יראדי — אשר לאורו גדלו כל דורות הטנקיסטים שלאחר ששת-הימים — יוכח שוב, כי מה שהיה הוא שיהיה. יש גם לדעת, שאוגדת-ברן היתה אוגדה מנוסה.

ברן, כמפקד חיל-השיריון, שימש מפקד ביום-הכיפורים, כשם שבששת-הימים פקד קודמו, ישראל טל, והחתי בוצעה או ההבקעה היותר חשובה וספקטור

באותו יום היו עדיין כולם - מן הרמטכ"ל עד אחרון הצוותים - חדרים אמונה עיוורת בטנק

לארית שבאותה מלחמה. באמונה בטנק וביעילות אפקט הסתערותו, יימצא ההסבר המנטאלי לשתי ההסתערות שערכה אוגדת ברן לעבר הפירדאן.

אומנם, גם לאחר-מכן נערכו הפתעויות דומות, ואפילו בקני-מידה — ובאכידות — גדולים יותר. אבל את הלדו לא הכתיבה האשלייה, אלא ההכרת "צה"ל יצא למלחמה כצבא, "טנקאי" מדי, ויחידות טנקים המשרי כו להסתער לברן, רק מפני שהסרו חי"ר וארטילריה, וזאת היתה ברירה.

כבר התנונה, בהודמנויות קודמות, כי בגלל ה"טנקרמניה" התנוונה, כימעט לחלוטין, החשיבה והמעשה ה-מיבצעיים — הטאקטיים והאופרטיביים — בצה"ל. לוחמת הלילה של גופים גדולים נעלמה ונשכחה; והשתבש באופן קיצוני האינון הבין-חילי של זרוע-היבשה בכללה ובהרכב עוצבות-היבשה הלוחמת. יש רגליים איתנות לסברה, שהאנטי-בוננה המיבצעית, כפי שכאה לירי ביטוי בולט ב-

ידו, גורוד'יש וברן היו שלושתם טנקיסטים מובהקים שתהילתם באה להם מהסתערויות טנקים

שיתפוס שם, יעמיק באפריקה כדי 15 קילומטר לערך, ויעצור.

החלטה עקרונית, שקיבל מפקד-הפיקוד עוד ביום ה-7 קודם, קבעה הפסקת נסיונות החבירה למעוזים וחילוץ, הוראה זו גם נמסרה ב-7 באוקטובר לכוחות בשטח. אבל אריאל שרון לחץ וגם קיבל אישור לנסות לחלץ, בבוקר 8 באוקטובר, את שלושת המעוזים שבגיורתו (בינתיים ונותרו שניים, חזיון ומצמד, כי אנשי פורקן התפנו בעצמם במשך הלילה).

עוד קודם שהחל ברן לנוע, ביטל גונן את אישורו לשרון, והוסיף למשימתו על ברן ש"ייגש" למעוז חזיון, יסנה אותו, ואם יוכל — יתפוס שם וגם מול שחר (אחד המעוזים-לשעבר שדילל, בשעתו, שרון) — גשר מצרי, ויחצה על כל גשר עם מחלקת-טנקים. כידוע, התפלמסו גונן וברן ביניהם פולמוס נורא בשאלות, מי מהם יום מהלכים אלה. מתי ולאיו מטרה. אחד הטעמים לזיכוח יימצא, ככל הנראה, במאמצי גונן להכחיש את מסקנות ועדת-אגנרט, כאילו היה "לחוט"